

Za gospodarje

Maribor, dne 25. novembra 1936.

Kaj morajo znati kmetje-dolžniki?

Da ne bo treba iskati kmetom-dolžnikom pomoči pri raznih zakotnih pisarjih ter po nepotrebnem trošiti denar, jim dajemo naslednja navodila glede na uredbo o likvidaciji kmečkih dolgov in pravilnik k tej uredbi.

Predvsem je treba omeniti, da uredba navaja v glavnem pet vrst upnikov, in sicer:

1. Zavarovalni zavodi in različne ustanove (delavske, cerkvene, kulturne),
2. denarni zavodi in kreditne zadruge,
3. Priviligirana agrarna banka,
4. Državna hipotekarna banka,
5. ostali upniki (predvsem zasebniki).

Poleg tega pa obravnava uredba tudi dolžnike, katerih zavezanost je nastala vsled kupnine zemljišča, ki je bilo postavljeno pod agrarno reformo.

Odpplačevanje dolga je pri vsakem izmed naštetih upnikov drugačno in tudi postopanje ni v vseh teh primerih enako.

Upnik: zavarovalni zavodi.

Kmet, ki je dolžan tem upnikom, se mu dolg ne zniža, ampak plača dolg v 12 letih po 3%ne obresti in to tako, da za letos plača samo obresti, in ostane glavnica nespremenjena, prihodnja leta pa odplačuje obresti in glavnico. Ti zavodi so torej po uredbi zaščiteni, vendar ima zato vsak dolžnik, ki misli, da je njegov upnik zavod te vrste pravico obrniti se na pristojno srezko sodišče, ki bo ugotovilo, kakšne vrste zavod je to. Pripominjamo, da tovrstni zavodi ne pridejo pod privilegirano agrarno banko.

Upnik: denarni zavodi.

Pri upnikih te vrste pa je treba razlikovati, ali znaša dolg do ali preko 25 tisoč Din, katera svota je mišljena kot skupni dolg pri vseh denarnih zavodih (ne tudi pri zasebnikih). Če znaša dolg do 25.000 Din, bo Priviligirana agrarna banka sama črtala dolg za 50%, potem ko bo dobila od zavodov poročila. Ti pa morajo poslati potrdila v treh mesecih

po uveljavitvi pravilnika, to je do 31. januarja 1937. Pri dolgu te vrste ni drugega dela, kot dobiti od občine potrdilo, da je dolžnik kmet po uredbi. S plačilom prvega obroka pa se ne bo čakalo tri mesece, ampak mora ustanova (upnik) dolžnike do 20. novembra sama pozvati, da plačajo prvi obrok, ki pa ne bo točno izračunan, ampak bo samo kot začasno odplačilo, dokler Priviligirana agrarna banka ne bo naredila dokončnega izračuna. Ko bo namreč ta gotov, se bo prvi obrok vzel v račun in če bo večji, kot bi znašal po končnem izračunu, bo vrnjen dolžniku, ali pa ga bo Priviligirana agrarna banka štela v dobro za obrok v prihodnjem letu. Ta prvi obrok se računa od znižanega dolga in v njem so zapopadene obresti, ki so pri teh upnikih 4 in pol odstotne, in del glavnice. Radi tega se torej pravi, da se plača kot prvi obrok 10.50 Din od vsakih 100 Din.

Bolj zamotano pa je, če je dolg pri denarnem zavodu večji kot 25.000 Din. V tem slučaju je treba namreč delati prošnjo na srezko sodišče, ki je pristojno za dolžnika in to zniža dolg največ za 30%. Z ozirom na prejšnji odstavek pa pripominjamo, da če znaša dolg preko 25.000 Din s tem, da se prišteje tudi dolg pri zasebnikih (ker drugače bi bil izpod 25 tisoč Din), prošnje za znižanje ni treba delati in velja vse, kar je bilo povedano v prejšnjem odstavku. Prošnja naj se sestavi nekako takole:

Srezkemu sodišču v . . .

Podpisani . . . dolgujem, kot to izhaja iz priloženega seznama, denarnemu zavodu . . . Din . . . iz posojila (ali česarkoll drugega), ki sem ga najel dne . . . , denarnemu zavodu . . . Din . . . itd. (našteti je vse upnike po vrsti).

Dolg znaša torej preko Din 25.000. Jaz sem kmet po uredbi, izpolnjujem vsa določila uredbe, iz priloženih listin pa je tudi razvidno moje slabo gmotno stanje in številna družina. Na podlagi tega prosim, da se mi zniža dolg v smislu člena

24-1 uredbe za 30%. Prvotne glavnice dolga z obrestmi (in stroški) nikakor niso v stanju plačati, ne da bi bil nevarno ogrožen obstanek mojega kmetijskega posestva in moje družine.

Pod prošnjo je našeti kot priloge vse listine. Potrdila se dobijo deloma na občini, deloma jih izpolni kmet sam. Prošnjo je treba vložiti do 31. decembra 1936, vendar oni kmet, ki ne more spraviti do tega roka vseh potrebnih potrdil skupaj, lahko vloži prošnjo vseeno, sodišče mu pa naznani rok, do katerega mora listine predložiti. Na to odredbo se pa ni treba zanašati, vsa potrdila je dobiti čimprej.

Lahko pa se zmanjša tudi dolg, ki znaša preko 25.000 Din, za 50% in to tedaj, če znaša več kot 25% vrednosti dolžnikove imovine. Tudi za ta slučaj je treba napraviti prošnjo, ki naj bi bila zopet nekako tako sestavljena:

Sreškemu sodišču v . . .

Podpisani . . . dolgujem . . ., kot to izhaja iz seznama, ki ga prilagam, denarnemu zavodu . . . Din . . ., denarnemu zavodu . . . Din . . . zasebniku . . . Din . . .

Jaz sem kmet po uredbi in izpolnjujem vsa določila te uredbe. Ker pa znaša moj dolg več kot 50% vrednosti današnje moje imovine, kar bo ugotovila komisija za cenitev vrednosti zemljišč, prosim, da se mi z ozirom na to, kakor tudi z ozirom na številno družino zniža dolg v smislu člena 24-2 uredbe za 50%. V slučaju, da bi moral plačati ves neznižani dolg z obrestmi in stroški, bi bilo uničeno moje kmetijsko posestvo in družina izpostavljena propasti in siromaštvu.

Pod to prošnjo je zopet zapisati kot priloge vse listine in jih priložiti k prošnji.

V tem primeru dobi sodišče poleg omenjenih listin od občine zapisnik, ki ga sestavi komisija, ki je ocenila zemljišče. Ta komisija ima tri člane, in sicer dva postavi občinski odbor, enega pa odredi sresko načelstvo izmed prebivalcev dotične občine, ki niso ne upniki ne dolžniki po tej uredbi. Na podlagi vseh teh dokazov določi sodišče znižanje dolga, proti čemur se je pa možno pritožiti na okrožno sodišče. Sodišče ima navodila, zakaj se mora pri določanju znižanja ozirati.

Vse te dolgove namreč pri denarnih zavodih — in samo te — sprejme Privilegi-

rana agrarna banka in kmet ni več dolžnik zavoda, ampak Privilegirane agrarne banke, kateri plačuje letne obroke, po pristojni davčni upravi. Za zavarovanje teh dolgov pa daje uredba Privilegirani agrarni banki pravico, vključiti se na vse nepremičnine vseh zavezanih oseb. Pripominjamo še, da vložitev prošnje ne vpliva na to, da ne bi bilo treba plačati do rešitve prvega obroka, tega je treba kot smo že preje omenili, plačati do 20. novembra 1936, in sicer pri dolgovih pod 25.000 Din od znižanega dolga, pri dolgovih nad Din 25.000 pa od neznižanega dolga.

Privilegirana agrarna banka in Hipotekarna banka

Dolg pri Privilegirana agrarni banki in pri Državni Hipotekarni banki za kmete ne pride toliko v poštev in zato bomo o tem še govorili.

Ostali upniki (Zasebniki)

Važne določbe pa so zopet pri tej zadnji vrsti upnikov. Tu, kot je bilo že enkrat povedano, pa ne igra vloge višina dolga, ampak razlog, iz katerega dolg izhaja. Če je kmet dolžan iz nakupa blaga na up, ali iz obrtnega dela, ne uživa zaščite in mora plačati ves dolg v 12 letih, vendar brez obresti. Dolg iz vseh pravnih razmerij pa se zniža za 50% in plačuje s 3 odstotnimi obrestmi v 12 letnih obrokih. S prvim obrokom se že plača del glavnice. Pri tem zadnjem slučaju pa nalaga pravilnik v dolžnost upnikov, da po obrazcu, ki ga predpisuje pravilnik, napišejo v dveh izvodih novo obveznico za 50% znižani dolg, kateri pošljejo občini. Občina en izvod pošlje kmetu-dolžniku v podpis in ga pozove, da se izjavi, če kaj ni v redu. Hkratu mora podpisati tudi porok. Če še s tem izvrši zamenjava v redu, izroči upnik staro obveznico dolžniku. Če pa občina ne more tega mirno rešiti, preda zadevo pristojnemu sreskemu sodišču. Dolžniki imajo torej pri zasebnikih dobiti samo potrdilo, da so kmetje po uredbi.

Pri zasebnih upnikih pa je ta posebnost, da dolžnik, ki je v boljšem položaju kot upnik, ne spada pod uredbo, drugič pa lahko upnik dokazuje pri sodišču, da mora dolžnik plačati več kot 50%, in tretjič, da sme tudi dolžnik dokazovati, da ne zmore plačila niti 50% znižanega dolga. Vse to dokazovanje velja samo eno leto, ko dobi uredba pravno moč.

Omeniti bi še bilo, da če dolžnik ne plačuje obrokov v redu, pridobi upnik takoj pravico zahtevati plačilo vsega z izvršbo najprvo na premičnine, nato pa tudi na nepremičnine. Zapomniti si je tudi, da so vsi posli, vse listine in vsa navodila, ki se tičejo uredbe, kolkov prosta, kakor tudi, da se dolg do 250 Din ne šteje kot kmet-ski dolg po uredbi, in da se dolg preko tega zneska in do 500 Din (tudi po znižbi) plača v dveh enakih letnih obrokih brez obresti.

Vreme in letina.

Dopis iz laškega okraja.

Precej nenavadno vreme imamo letos. Ze dne 20. februarja je grmelo kakor polet, v februarju in marcu lepo in toplo vreme, v aprilu je pričelo deževati in je deževno in hladno vreme trajalo do konca junija. Toplo in suho vreme je trajalo še v septembru. Vendar smo 16. septembra že v nekaterih legah opazili mraz. Dne 6. oktobra je zapadel prvi sneg, ki je napravil precej škode na ajdi, sadnem drevju, največ pa v mladih gozdovih, kjer je tako vse polomljeno, da človek skozi ne more. Kakor pripovedujejo stari ljudje, je bil zelo zgoden in velik sneg leta 1887, kateri je zapadel v petek in soboto, to je 14. in 15. oktobra. Takrat je ostalo veliko grozdja še zunaj. Dne 10. in 11. novembra letos pa smo zopet imeli prave poletne nevihte in sicer 10. v bližini Trbovelj, dne 11. pa od Rimskih toplic proti Sv. Miklavžu nad Laškim, kjer je toča pobelila. Letošnja letina je od lanske velikó slabša, žita je polovico manj, sadja za prodati pa skoro nič. Tudi seno, katerega smo lani veliko izvozili, nima letos nobene cene. Edino pri živini je večji izvoz in tudi cene nekoliko boljše. Potrebno pa bo, da bo letos priskočila na pomoč država s prostimi prevozi za žito iz južnih krajev, ker naši kmetje bodo letos morali žito kupovati. Žito je letos v ceni zelo poraslo.

Propadanje čebelarstva na Dravsko polju.

(Dopis iz Dravskega polja.)

Ako pomislimo na čase ob prevratu, ko niso tuji čebelarji prevažali čebel v naše kraje na ajdovo pašo, smo bili dravskopoljski čebelarji dokaj srečni. Če je bila

letina količkej ugodna, je točil čebelar iz enega panja velike mere 20—25 kg medu. Marsikdo si je lahko z dohodki iz čebelarstva plačal davke, oskrbel svoje družino za zimo in še včasih mislil na kak pri-boljšek in razvedrilo. Že leta 1922 so začeli iz Kranjske prevažati čebele na Dravsko polje na ajdovo pašo in to vedno v večjem številu tako, da propada čebelarstvo na Dravskem polju vedno bolj. Čebelarji prevažalci namreč iztočijo pred prevozom ves med. Na pašo pripeljane čebele začnejo grozno ropati, kar je seve v največjo škodo domačinom. Domači čebelarji se vedno bolj pritožujejo na sresko načelstvo, a ves trud je zastonj, ker ni nobenega zakona o čebelarstvu.

Vsled neštivilnih pritožb je osrednje čebelarsko društvo v Ljubljani izdalo neko naredbo, katero so pa izdelali sami prevažalci. Po tej naredbi imajo pravico tuji čebelarji pripeljati čebel na vsakih 600 m razdalje po 100 panjev velike mere. To je mnogo preveč, ker čebelarji po nekod ne dobijo niti zimske zaloge, nekateri le 2—5 kg pribitka. Tuji čebelarji se tudi ne ozirajo na domačine in vsled tega nastaja huda doba za ta kmetijski pridelek.

Vsled pritiska od domačinov so začeli ponekod občinski uradi zavračati prevažalce. In kaj se je zgodilo? Prizive, ki so jih čebelarji pošiljali na bansko upravo v Ljubljano, je uprava preko občine in sreskega načelstva ugodno reševala v prid prevažalcev.

Tako smejo naš kmetijski pridelek čupati ljudje, ki niso kmetje, ki ne plačujejo kmečkih davkov, ker so to po večini doktorji, profesorji, železničarji in še dšugi poklicni čebelarji, ki imajo po več sto panjev. Ako bode oblast tako ravnala, bodé kmalu konec čebelarstva na Dravskem polju, katero daje državi vsled oplojenja sadja velike dohodke, ker pride v poštev le majhno čebelarstvo, ki je razvito po celem okolišu.

Dokazano je, da ajda tudi ni več tako rodna, ker ji čebele izvlečejo vso moč iz nje. Pri opazovanju smo videli, da, so se čebele že na cvetju ropale, kar je jasen dokaz, da je preveč čebel v takšnem okolišu.

Neka gospa mi je pripovedovala, da je bilo na neki postaji ob času ajdove paše toliko čebel, da so se potniki morali v čakalnico umakniti. Res čuda, da tukaj ni

bilo pritožbe na železniško ravnateljstvo. Da bi bilo enkrat za vselej temu krivičnemu nasilstvu konec, so povabljeni vsi čebelarji iz sreza Ptuj na sestanek dne 29. novembra 1936 v gostilno Brenčič v Ptuj ob pol 10. uri predpoldne. Načelniki čebelarskih podružnic naj prinesejo s seboj štampiljke, da bodemo resolucijo podpisali in žigosali in da jo bodemo izročili našemu banskemu svetniku, ki jo bo dne 4. dec. t. l. predložil pri banskem zasedanju na rešitev. Čebelarji, pridite v obilnem številu, ker le v slogi je moč. Ako bodemo čakali na rešitev Čebelarskega društva, bodemo vedno teptani. Predložena statistika jasno dokazuje propadanje čebelarstva na Dravskem polju tekom zadnjih let.

Štatistika

glede propadanja čebelarstva na Drav. polju iz 11 občin tekom 10 let od 1925—1935.

Ime občine	štev. čebelarjev	število panjev	štev. propadlih panjev	štev. privraž. panjev	število propadlih čebelarjev	štev. na pašo pripelj. panjev v letu 1935
Breg pri Ptuj	74	477	183	16	175	
Slovenjvas	33	236	545	46	304	
Račje	69	913	793	29	353	
Cirkovce	37	391	128	17	373	
Sv. Lovrenc	22	129	192	25	450	
Pobrezje	82	447	201	24	169	
Rogoznica	40	409	97	5	435	
Dornova	42	405	205	18	286	
Gorišnica	49	659	53	3	412	
Sv. Marko	46	456	283	14	250	
Osluševci	38	409	106	5	95	
Skupaj	582	4931	2786	202	3812	

Gospodarske zanimivosti.

Vinska razstava in sejem v Ormožu. Kletarsko društvo v Ormožu, r. z. z. o. z., priredi dne 15. decembra 1936 v Ormožu vinsko razstavo, združeno z vinskim sejmom. Letošnji pridelek ormoško-ljutomerskih gorc je sicer kvantitativno majhen, kvalitetno pa prav dober ter povečini celo prekaša lanskega. Razstava bo nudila izčrpen pregled kakovosti in razpoložljivih količin ljutomerskih vin ter bo tako za gostilničarje kot za vinske trgovce važen informativen činitelj. Ker so cene letošnjim ljutomerskim vinom pri prav dobri

kakovosti pridelka zelo umerjene, zaloge pa majhne, je pričakovati na sejmu živahne kupčije. Radi letošnje zgodnje trgatve bodo nova vina do 15. decembra že lepo razvita in dozorela. Ustmene prijave razstavljalcev se sprejemajo vsak dan v pisarni Kletarskega društva, na razpolago so pa tudi posebne prijavnice, katere se na zahtevo dopsiljeje vsakomur po pošti. Rok za vlaganje prijav je do 5. decembra. Kakor je lanskoletna s sejmom združena vinska razstava v Ormožu izredno uspela je upravičeno upanje, da tudi letos ne bo zanimanje tako vinogradnikov kot inter. ventov kupcev za to važno gospodarsko prireditev nič manjše.

Tržna poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 21. XI. so pripeljali 40 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10 do 12 Din, slanina 12—14. Kmetje so pripeljali 8 voz sena 40—45, 2 otave 38—40, 2 slame 28—30, 25 voz krompirja 0.75—1.50, 2 čebule 1.50—2, 26 voz zelja 0.50—3, kisló zelje 3, karfijola 1—8, česen 4—8, hren 6—8, kislá repa 2, jabolke 3—7, hruške 4—8, suhe slive 7—10, grozdje 5—3, celí orehi 7—8, luščeni orehi 20—24, kostanj 3 Din. Na trgu je bilo 8 vreč pšenice 1.50, 4 rži 1.50, 6 ječmena 1.25, 12 koruze 1.25, 7 ovsa 1, 8 prosa 1.25—1.50, 9 ajde 1, 5 ajdovega pšena 3.50—4, 4 prosenega pšena 3.50—4, 16 fižola 1.50—3. Smetana 8—10, mleko 1.50—2, sirovo maslo 20—24, čajno 26—30, jajca 1—1.25. Prinesli so 276 kokoši 18—25, 780 piščancev 20—55, 28 gosi 35—45, 58 puranov 28—60, 26 rac 14—18, 20 domačih zajcev 5—20 Din.

Mariborski svinjski sejm 20. XI. 1936. Na ta sejm je bilo pripeljanih 216 svinj, cene so bile sledeče: mladi prašiči 5—6 tednov star komad 60—100 Din, 7—9 tednov 120—150 Din, 3—4 mesece 165—225, 5—7 mesecev 240—335 Din, 8—10 mesecev 360—530 Din, 1 leto stari 570—900 Din, 1 kg žive teže 5.60—7 Din, mrtve teže pa 7.50—10.50 Din. Prodanih je bilo 70 svinj.

Mesne cene v Mariboru so sledeče: Volovsko meso I. vrste 10 do 12 Din, II. vrste 8 do 10 Din, meso bikov, krav in telet 5 do 8 Din, telečje meso I. vrste 12. do 14 Din, II. vrste 10 do 12 Din, svinjsko meso sveže 10 do 14 Din.